

Det får räcka med odjurspredikningar

Varför adventist?

Bra fråga. En fråga som jag kämpat med under de senaste fem årtiondena. För en del av er är svaret enkelt. Ni kan helt enkelt inte hjälpa att ni är adventister. Ni föddes som det. För andra är det ett beroende. Av en eller annan anledning "känns det bra" att vara adventist. Utan det skulle ni inte veta vad ni skulle göra av er själva.

Men för mig är frågan ett riktigt problem. Ni förstår, jag föddes inte som adventist. Och efter 47 år i samfundet har jag fortfarande inte utvecklat ett beroende. Det måste finnas verkligt bra skäl för mig att vara adventist – eller ens fortsätta vara en.

Funderingar kring betydelse att vara adventist

Rötterna till mitt perspektiv finns i min barndom. Inte nog med att jag inte föddes som adventist, under mina första 19 år var jag inte ens kristen.

Min syn på religion kom från min far som menade att "alla kristna är hycklare" och som höll med Freud om att endast svaga människor behöver en Gud att luta sig mot som en fadersgestalt. Under mina tidiga år som vuxen sa han att hans största misslyckande i livet var att alla hans fyra barn hade blivit kristna. Han har mjuknat med åren, men hans tidigare synsätt har format mitt eget när det gäller religion.

Min agnostiska inställning fick ett abrupt slut under en serie evangeliska möten i Eureka, Kalifornien, år 1961. En månad

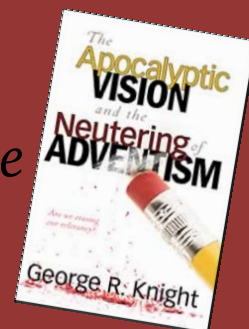
innan jag fyllde 20 döptes jag in i Adventistsamfundet. Det första jag gjorde var att, likt många nyomvända, ta en ordentlig titt på er adventister och era predikanter. Ganska snart kom jag till en fast slutsats: *vilken röra!* Ingen av er var fullkomlig, och jag visste varför. Ni hade uppenbarligen inte försökt tillräckligt ihärdigt.

Jag minns fortfarande klart hur jag lovade Gud att jag skulle bli den första fullkomliga kristna sedan Jesus. *Inga problem*, tänkte jag. Jag hade ju en gränslös energi och massor av beslutsamhet. Men så hade jag ju inte tyckt att det var särskilt svårt att vara en dålig människa heller. Skulle det inte vara lika lätt att vara god, det handlar väl bara om gå motsatt riktning?

Nåja, så enkelt var det inte. År 1969 hade jag tre examina i adventistteologi och jag tjänade samfundet som pastor. Men det gick

[Ett utdrag ur första kapitlet i George R. Knights senaste bok: *The Apocalyptic Vision and the Neutering of Adventism*.

Boken på engelska finns att köpa på adventistbookcenter.com

inte så bra. Efter nästan åtta års kamp var jag lika förvirrad som någonsin. Detsamma var tillståndet i församlingarna jag arbetade med.

En marsmorgon tog jag fram min pastorsfullmakt och satte den i ett kuvert med ett meddelande till min konferensordförande, jag sa upp mig från pastorstjänsten.

Nu var det så att min konferensordförande var en god herre som ville "rädda mig för verket". Så han skickade tillbaka min fullmakt med en uppmuntrande hälsning. Han trodde jag hade en dålig dag. Men jag hade ett dåligt liv! Allt jag önskade var att komma bort – bort från adventismen och kristendomen. Min enda önskan var att återvända till den lyckliga hedendomen i mitt tidigare liv. Så återigen satte jag min fullmakt i ett kuvert och skickade iväg den för andra gången.

Denna gång bad den gode mannen mig att besöka honom i hans hem. Där bad han med och för mig och gav mig min fullmakt tillbaka. Men till ingen nytta. Väl hemma skrev jag ett mycket skarpt brev om vad han kunde göra med min fullmakt och skickade iväg smörjan en tredje gång.

Det visade sig bli min första litterära framgång. Jag såg aldrig min fullmakt igen. De följande sex åren läste jag inte min Bibel, under sex år bad jag inte, under sex år vandrade jag andligen i ett "främmande land" (Luk. 15:13).

Under dessa långa år studerade jag filosofi med målet att doktorera. Men när jag väl skulle få min doktorsgrad hade jag kommit till slutsatsen att filosofi saknade svar på livets mest grundläggande frågor. Och det var viktigt, eftersom jag hade påbörjat mina studier i hopp om att finna "verklig mening" med livet vilket jag lyckats missa i min adventisterfarenhet.

Vid den tiden hade en dag en av mina mer betydande professorer, en agnostisk existentialist av judisk börd, berättat för mig

att om han inte hade varit jude hade han varit en nolla.

Uttalandet från en man som rutinemässigt krossade religionen i sina föreläsningar överrumplade mig. "Vad menar du?" frågade jag. Joshs svar var lika skarpt som det var minnesvärt. Jag kommer fortfarande ihåg hans innerlighet när han förklarade att det var hans judiskhet som gav honom mening – att han inte bara var en av miljarder människor, utan en medlem i en gemenskap. Denna gemenskap gav inte bara en riktning för hans liv, utan den gav honom också tillfällen att resa världen runt som talare.

Medan han talade började tankarna snurra för mig, jag tänkte för mig själv att Josh inte var jude utan adventist. (Visst, med en annan bakgrund kunde jag ha ersatt det med baptist, metodist eller katolik.)

Josh hjälpte mig se det jag borde ha upptäckt i Matteus 13 om de olika växter och fiskar som finns i alla troendegemenskaper till skördetiden (vers 30, 49). Han hade fått mig att förstå det faktum att alla troendegemenskaper består av två sorters medlemmar – troende och kulturella anhängare. För Josh var det som betydde mest i hans andliga inriktning att han hade fötts in i gemenskapen och växt upp i den. Hans religiösa inriktning var hans liv, även om han inte var en "troende". Den var hans historia, hans kultur, hans sociala placering och han älskade och respekterade den av alla dessa anledningar.

När jag tänkte på mitt samtal med Josh många år senare insåg jag att om jag hade fötts som adventist och om min pappa hade varit pastor, min mamma lärare i församlingsskolan och min morfar unionsordförande, så hade det svåraste och mest radikala för mig varit att lämna församlingen som gav mitt liv en social mening. Det hade varit enklare att stanna kvar än att lämna, även om jag inte trodde. Under sådana omständigheter hade jag föredragit att bli pastor, ledare eller bibellärare framför att klippa av mina kulturella rötter och banden till min familj.

För när allt kommer om kring så behöver man ju inte tro på det. Det finns en viss nivå av trygghet och bekvämlighet i att ”leka kyrka”. Jag kunde till slut se hur Josh hade nått fram till sin plats i livet, även om min egen erfarenhet hade inneburit att jag förlorade jobb, vänner och familj när jag blev adventist.

Ungefär samtidigt som Josh hjälpte mig att förstå skillnaden mellan att vara kulturell anhängare och troende, hände något mycket hemskt för mig, något som jag verkligen inte önskade skulle ske. Min första bibellärare ”blev inbjuden” till vårt hem på lunch. Det var inte min idé, men jag kunde inte slingra mig ur.

Det blev en lång dag därför att jag insåg att han kände till mitt andliga tillstånd. Men han varken predikade för mig, gav mig råd eller fördömde mig. Han utstrålade bara en atmosfär av lugn tillförsikt i sin tro och bemötte mig med vändlighet och kärlek. Den dagen mötte jag Jesus i Robert W. Olsons gestalt. När han hade gått sa jag till min fru att han hade det jag behövde.

Den dagen, 14 år efter att jag hade blivit adventist, blev jag en kristen. Min adventism blev så att säga omvänd och döpt. Vid den tidpunkten blev jag andligt aktiv som adventist igen. Att jag återknöt banden berodde inte på att adventistteologin var fullkomlig, utan därför att adventistteologin stod närmare Bibeln än någon annan kyrka jag kände till. I korthet, jag var och är en adventist av övertygelse mer än av eget val.

Min snirklande resa kanske hjälper någon läsare att förstå varför jag brukade hålla en predikan som hade titeln ”Varför jag inte tycker om adventister”. För det gör jag verkligen inte, men jag slutade predika den eftersom den lät en aning negativ. Så klart hade jag inte något problem om alla adventister också var kristna. Men om de bara är adventister, låt mig komma undan. Du förstår, jag mötte en gång en sjundedagsadventist som var elakare än djävulen. Jag mötte faktiskt en vegan som var blodtörstigare än djävulen. För att vara

vårt något måste vår adventism vara nedsänkt i kristendom. Utan denna nedsänkning är den inte bättre än någon annan vilseledd ”ism”.

För inte så länge sedan läste jag en bildekal som klargjorde detta. ”JESUS RÄDDA MIG” stod det med stora bokstäver. ”Från ditt folk” förklarade den lilla texten under. Jag tänker att den meningen skulle bli en meningsfull boktitel. Och så har vi den ateistiska filosofen Friedrich Nietzsche som proklamerade den djupa sanningen då jag var ung: ”Den bästa invändningen mot kristendomen är de kristna”. I alltför många fall skulle samma utlåtande hålla som den bästa invändningen mot adventismen.

Som du ser vandrar mina tankar i märkliga riktningar. Men resultatet av min resa har lämnat mig med tre oundvikliga frågor som har drivit mitt liv både existentiellt och intellektuellt.

1. Vad är meningen med livet både personligt och universellt?
2. Varför kristen?
3. Varför sjundedagsadventist?

Jag måste erkänna att jag inte är tillfreds med de flestas (inklusive de flesta adventisters) svar på dessa viktiga frågor. Men låt oss gå vidare från denna inledande självbiografi till viktigare frågor.

Adventist eller bara evangeliskt kristen?

Tidigt år 2007 presenterade jag en avhandling med titeln ”Adventistsamfundets högre utbildning och dess rötter i missionen och den pågående spänningen mellan adventistmission och akademisk vision”¹ för en grupp utbildningsledare inom Adventistsamfundet och de samfundsledare som leder våra högskolor. Innehållet i min presentation handlade om den nödvändiga och pågående spänningen och balansen mellan det akademiker önskar se inom den högre utbildningen och samfundets

missionsmål. Avhandlingen fokuserade också på balansen mellan allmänt kristna och specifikt adventistiska frågeställningar.

Under frågestunden som följde poängterade jag att om adventismen förlorar sin apokalyptiska* vision förlorar den sitt skäl att existera både som trossamfund och som utbildningssystem.

En samfundsledare reagerade ganska aggressivt och menade att vad vi behöver göra är att göra oss av med det apokalyptiska och predika evangelium istället. Jag försökte förklara att rätt uppfattat är apokalypsen evangelium. Men han hade sin egen uppfattning i frågan. I upphetsningen påpekade han att hans läroanstalt växte kraftigt på grund av att man lade vikt vid evangeliet utan att tala om apokalypsen. Uppenbarligen såg han inte något samband mellan dessa två sfärer.

När jag tänker tillbaka undrar jag om han inte tidigare fallit offer för vad jag senare i artikeln kommer att kalla odjurspredikan eller om han till leda utsatts för en överexponering av en del adventisters gnabb om apokalyptiska bagateller. Men han var en framgångsrik, pragmatisk ledare vars otraditionella lärosäte till största delen hade studenter som inte var adventister och som växte snabbt trots bristen på adventistfokus.

Den följande dagen i en helt annan diskussion påpekade någon att allt fler rika och högt utbildade adventistföräldrar skickar sina barn till lärosäten som inte drivs av adventister. Alla kunde hålla med om att det var sant. Men varför? Och vad kunde göras åt saken? blev fortsättningen på samtalet. Jag tror inte att det uttalades helt klart, men en del av svaret är uppenbart. Om adventisternas lärosäten bara är kristna i den meningen att de bekänner Jesus och förkunnar evangelium, då kan vilken god kristen skola som helst duga. Och i ett enda slag har vi undanröjt alla övertygande skäl till varför vi driver adventistiskolor. Även om de skulle vara goda institutioner kan ingen säga att de är nödvändiga. Det finns en

skillnad mellan att vara en bra skola och att ha en avgörande betydelse som institution.

Några dagar efter konferensen fick jag ett intressant brev från en av deltagarna i mötena som skrev:

”Jag förstår mycket väl varifrån [professor X] kommer eftersom jag själv växte upp i den tid då rädslan för ’tidens slut’ spreds och de lagiska tolkningarna om hur man uppnådde ett tillstånd då man inte längre syndade (vilket min far och många andra trodde var nödvändigt för kunna ’bestå utan en Medlare’ under provningens tid) och hörde om otal äldre personer som var förtvivalade över att de inte kunde bli ’goda nog för Gud att älska’... i motsats till en mer Kristuscentrerad syn. Men det här är ju en ganska radikal svängning av pendeln, att helt dumpa vårt arv och våra läror om den sista tiden för att inte tänka på vilken följd det får för vår historiska ståndpunkt när det gäller... profetior, att endast fokusera på att vara Kristuslik. Så hur förklarar vi då vårt existensberättigande som ett unikt trossamfund och att vi driver ett utbildningsväsende? Låt oss säga att vi behåller sabbaten och tillståndet i döden... Och om vi då finner en grupp som firar den sjunde dagen... så kan vi ju ansluta oss till dem (sjundedagsbaptist, någon?) och känna oss helt hemma... Helt klart måste vi då tona ner allt som beskriver Ellen White som ’inspirerad’, eftersom så mycket av det hon skriver handlar om den sista tiden. Gör vi henne till en ’andaktsförfattare’ så löser vi problemet!

Men varför menar [professor X] att det är oförenligt att vara Kristuslik och samtidigt hålla sig till en traditionell syn på tidens slut?

Hela denna diskussion är absolut själva kärnan i hur vi definierar vilka vi är och vart vi är på väg och förtjänar att läggas fram i ganska tydliga ordalag så att det stimulerar till eftertanke och samtal om adventist... mission.”

Dessa tankar för oss till frågans kärna: Varför ska vi ha ett Sjundedags Adventistsamfund? Vilken funktion eller nytta har det? Är det viktigt eller ens nödvändigt? Är det bara ett trossamfund som visar sig vara lite konstigare än några av de andra bara därför att det har ”hakat upp sig” på den sjunde dagen och vissa dietfrågor?

Sådana frågor väcker komplicerade frågeställningar om adventismens natur och en riktig balans mellan de sidor av vår lära som gör oss till kristna och de som gör oss till adventister och hur de hänger ihop. Eftertänksamma människor kan knappast undvika dessa frågor. De bör finnas med som centrala frågor i diskussionen.

I böcker som *A Search for Identity* har jag försökt visa på att kampen om en balanserad adventism har varit navet i den historiska utvecklingen av Adventistsamfundets teologi.² Med tiden har vi pendlat mellan att överskatta de aspekter av vår lära som gör oss till kristna och de som tydligt skiljer ut oss som adventister. Idag har vi i församlingen vad jag kallar adventistadventister, som ser allt det samfundet undervisar om som unikt adventistiskt och jämrar sig en del när vi kallar oss evangeliskt kristna. I det andra hörnet har vi de adventister som kan beskrivas som kristen-kristna. Medlemmarna i det hörnet av samfundet är överlyckliga över att vara evangeliska och drar sig för Ellen White, sabbatens betydelse i tidens slut, helgedomen i himlen och så vidare. Lyckligtvis finns det mitt i samfundet några som kanske kan beskrivas som adventistkristna, vars adventism finner sin mening i ett evangeliskt ramverk som vi delar med andra kristna.

Med andra ord, det fanns en tid då Ellen White noterade att en del adventister hade arbetat så mycket med lagen att de till slut hade blivit lika torra som Gilboas höjder. Idag kanske hon skulle säga något liknande om dem som har fokuserat så mycket på nåden att de helt förlorat siktet på lagen. Balans är målet, men är svårt att upptäcka och nästan omöjlig att behålla i en obalanserad värld. Men det betyder ju inte att vi inte ska försöka närma oss den i vår tjänst.

Den problematiska Jesus

Innan jag går vidare behöver jag visa på den uppenbara sanningen att Jesus från Nasaret inte var särskilt politiskt korrekt i sina uttalanden. Han inte bara hävdade att det *fanns* sanning och att han *hade* sanningen, utan han sa att han *var* sanningen, vägen och livet och att ingen kan komma till Fadern utom genom honom (Joh. 14:6).

Jesus stod för något. Utöver det, han trodde att det fanns lögn – att en del människor och idéer helt enkelt hade fel.

Som en som ogenerat och aggressivt stod för något, skulle Jesus inte passa så bra in i vår kultur under 2000-talet (inklusive många av våra kyrkor). Att kalla människor, inte minst respekterade religiösa och intellektuella ledare, för hycklare och vitkalkade gravar fulla av döda ben är helt enkelt inte acceptabelt.

Men att fälla problematiska kommentarer var inte Jesus enda svårighet. Han var också smittad av vad vi kan kalla ett ”helgat högmod”. Han trodde så starkt på sig själv och sitt politiskt inkorrekta budskap att han uppmanade 12 relativt utbildade män att sprida det till hela världen. Detta uppdrag slår normal fantasi med häpnad. Vem trodde han att han var? Och vilka trodde de att de var? *Men de gjorde det!*

Nu gör man inte sånt utan att ha en stark övertygelse. Man ger inte upp sitt liv och sina världsliga tillhörigheter utan att veta att man har sanningen. Om Jesus hade varit politiskt

korrekt och saknat ett helgat högmod, hade kristendomen existerat under några få år som en inåtvänd judisk sekt som sedan blandades tillbaka i Mellanösterns mylla.

Den poäng som jag behöver göra nu är att de första adventisterna led i hög grad av samma ”kulturella defekter” som Jesus. De trodde att de hade *sanningen* eller den *gällande* sanningen för deras tid. De kom att tro att de hade ett uppdrag till hela världen trots deras ringa antal.

Under tidigt 1900-tal insåg de stora protestantiska trossamfundet att missionsfältet var alltför stort, så de beslutade sig för att dela upp det i områden för anglikaner, metodister, presbyterianer och så vidare. Men adventisterna ville inte vara med om en sådan förnuftig taktik. De avfärdade logiken och hävdade att hela världen stod under deras inflytande. Även om de var få hade de stora tankar. Varför? Därför att de drevs av en apokalyptisk vision hämtad direkt från Uppenbarelsebokens hjärta och som de trodde att hela världen behövde höra om. Adventisterna meddelade de andra trossamfundet att de kunde dela upp världen mellan sig, men att de själva såg varje nation som sitt missionsfält.

Tala om helgat högmod! *Men de gjorde det!* Genom överlåtna liv och uppoffringar blev adventismen den mest spridda enade protestantiska gruppen i kristenhetens historia. Men framgången stärktes underifrån av en del politiskt inkorrekta uppfattningar om *sanning* och ett helgat högmod som visade på tillkortakommandena hos andra kristna och betydelsen av Guds budskap i den sista tiden.

Jag tänker på de uppoffringar som gjordes i min hustrus familj. Bröderna Bond gav sina liv för att grundlägga adventismen i Spanien. En av dem skulle begravas där efter att ha fallit offer för förgiftning, medan hennes farfar vid ett antal tillfällen stenades och jagades från by till by. Han dog också en tidig död. Varför? Varför reste de dit? Varför gav de allt?

I ett vidare perspektiv, varför skulle någon av oss riskera våra liv för en sak? Varför leva för den? Varför uppoffrade dessa tidiga adventister sina ägodelar och sina barn för uppdraget? Endast därför att de hade en djup övertygelse om att de hade ett budskap som hämtats ur Uppenbarelsebokens hjärta och som hela världen behövde höra innan Jesus återvänder på himlens skyar.

En introduktion till kastning**

Men den ”goda nyheten” är att adventismen i vår tid, inte minst i utvecklade länder, till stor del har vuxit ifrån sådana ”primitiva” och osofistikerade idéer. Vi har ”vunnit seger” över att alltför ivrigt stå upp för samfundets traditionella perspektiv. Berikad med alltför politiskt korrekta antaganden har vi förlorat det helgade högmodet som fick oss att tro att vi har ett budskap som hela världen måste höra.

Resultatet? Den nordamerikanska divisionen (och andra regioner i den rika världen) har förlorat medlemmar i de fyra största etniska grupperna: vita, svarta, asiater och spansktalande. Samtidigt har det totala antalet medlemmar ökat, men ökningen beror på invandringen. Ett intressant fall är att både den ”vita” och den ”afroamerikanska” konferensen i New York City i det närmaste helt och hållet består av medlemmar med ursprung i Karibien. Vi misslyckas i stort sett med att nå alla etniska grupper som är födda i New York och på de flesta andra ställen i de ”utvecklade” länderna. Samfundets medlemssammansättning i Storbritannien och stora delar av Europa visar på samma mönster.

En del av problemet är att adventismen till stor del förlorat den apokalyptiska grunden i sitt budskap. För några år sedan deltog jag i ett symposium för adventistteologer som handlade om varför de själva personligen var sjundedagsadventister. De som föreläste kom från ett brett teologiskt spektrum och alla var uppriktiga i sin tro och bekännelse.

Men deras vittnesbörd, ur mitt perspektiv, missade målet med hästlängder. Deras motiv handlade i stort om frågor om kultur och relationer och hur de redan från barndomen hade vuxit in i gemenskapen – ganska mycket av det mysiga och trevliga med att tro.

Det är ju ok för dem som är ”insiders”, tänkte jag, men för en utomstående – för en som inte är född in i församlingsgemenskapen – såg jag absolut inga motiv till att bli adventist i det jag hörde. Allt som nämndes kan jag finna på andra ställen – ofta bättre och billigare. När allt kommer omkring är en tiondel av mina pengar och en sjundedel av min tid ganska höga avgifter.

Personligen såg jag inget av betydelse som skulle ha fått mig att bli adventist om jag inte redan var en och knappast något att dö för eller offra mitt liv för. Men eftersom jag var politiskt korrekt höll jag tyst och lät alla njuta av allt det mysiga och trevliga – som jag i alla fall tänkte var rätt meningslöst – men som för dem var betydelsefulla motiv till att vara adventist.

Under tiden funderade jag för mig själv varför jag personligen skulle vara adventist. *Om det här är allt det handlar om, tänkte jag, så finns det inte några riktigt bra skäl att vara en adventist om man inte är född till det eller är så socialt och kulturellt utarmad att man inte har några andra tillfredsställande alternativ.*

Mer rakt på sak, när en kyrka blir politiskt korrekt i alla sina anspråk och förlorar en *passande* mängd helgat högmod om sitt budskap och sitt uppdrag men fortsätter att skryta om sin kraft, så har den ändå lyckats kastrera sig själv.

Förstår du begreppet kastrering**? Jag måste erkänna att jag är lite okunnig när det gäller detaljerna. Jag är varken kastrerad eller en som kastrerar, men jag tror att jag förstår grunderna. Kastrering och även självkastring har en lång historia i den bibliska världen och, som du ska få veta, även inom adventismen. Exempelvis, Daniel

hade troligen genomlidigt ingreppet. Potifar, som tjänsteman i faraos hov, kan också ha passat in i kategorin, vilket kan förklara en del av hans hustrus handlingar.

Jesus kommenterade: ”Det finns sådana som är utan kön från födseln och sådana som av människor har berövats sitt kön och sådana som själva har gjort sig könlösa för himmelrikets skull” (Matt. 19:12). Origenes, den kända teologen och kyrkofadern från 200-talet, läste den texten och tog fram kniven. Han kastrerade sig själv för himmelriket. I kategorin kastrerad av andra fanns en del av korgossarna under medeltiden. Ingreppet fick dem att behålla sina ljusa röster. Varje gång jag läser sådana berättelser är jag tacksam att jag lever på 2000-talet och inte kan sjunga rent.

Men de goda nyheterna är att vi adventister också har lämnat vår egen kandidat i kastraternas ”Hall of fame”. Walter Harper, litteraturevangelist, lyckades få bukt med en viss form av frestelse med hjälp av ingreppet, men gifte sig sedan två gånger med kvinnor som kände till problemet på förhand. Situationen gav upphov till en del intressanta råd från Ellen White. Men så för några år sedan mötte jag en man som sa att Walter Harper var hans farfar. Han blev alldeles chockad av att veta att jag kände till hans farfar. Som du förstår blev jag själv lite mer än chockad. Men i samtalet avslöjades att han egentligen var ett styv-barnbarn. Den lilla faktabiten hjälpte mig att sova gott den natten.

Som sagt, jag är inte helt säker på kastreringens alla följder, men man har sagt till mig att det är ett av de mest effektiva sätten att hejda produktionsförmågan.

Det bästa exemplet på andlig kastrering i modern tid är den protestantiska liberalismen som redan på 1920-talet hade av sagt sig sådana ”primitiva” idéer som jungfrufödseln, Kristus uppståndelse, ställföreträdande försoningsoffer, underverk, Jesus återkomst, skapelsetron, och, givetvis, Bibelns gudomliga inspiration i den meningen att den innehåller

information med ursprung utanför den mänskliga sfären och som inte kan komma någon annanstans ifrån än genom gudomlig uppenbarelse.

Mänskligt förnuft trädde fram som källan till kunskap, läror blev oviktiga om inte rent av osmakliga och Jesus gick från att ha varit Räddaren som dog i vårt ställe till att bli den bästa av goda människor och ett exempel värt att efterlikna. Samtidigt flyttades kristendomen i stort över från religionens sfär till etikens sfär.

Genom dessa mästerliga drag av det mänskliga intellektet förlorade den protestantiska liberalismen på ett effektivt sätt sitt utpräglade kristna budskap. Eller för att säga det rent ut, den kaster sig själv.

Resultatet visade sig genom att miljontals människor lämnade de stora amerikanska trossamfundet. Mellan 1965 och tidigt 1990-tal rasade t.ex. presbyterianernas medlemsantal från 4,2 miljoner till 2,8 miljoner medlemmar. Ett ras på 34 procent. Under samma tid rasade metodisterna från 11 till 8,7 miljoner, episkopaterna från 3,6 till 2,4 miljoner och Kristi lärjungar (Disciples of Christ) från 2 till 1 miljoner medlemmar – ras på 21 respektive 24 och 50 procent.³

Förutom medlemsras så steg dessa trossamfunds medelålder drastiskt och moralen sänktes, såklart. Tidningen *Newsweek* rapporterade smått ironiskt att ”de stora trossamfundet kan vara döende på grund av att de förlorat sin teologiska integritet”. Stanley Hauerwas vid Dukes teologiska högskola har uttryckt det mer färgstarkt när han hävdar att ”Gud tar död på protestantismen i Amerika och vi förtjänar det gott och väl.”⁴

Katastrofen bland de stora trossamfundet har gett upphov till en mängd inflytelserika böcker i ämnet. I boken *In The Empty Church: The Suicide of Liberal Christianity* (”I den tomma kyrkan: den liberala kristenhetens självmord”) föreslår författaren Thomas C. Reeves att kyrkornas enda hopp är att

återerövra en ortodox teologi, vilket innefattar en tro på en allsmäktig Gud som var och är en skicklig undergörare.⁵

Och så har vi Wade Clark Roof och William McKinneys *American Mainline Religion* (”Amerikas stora religion”), som förutspår att den liberala kristenheten kommer att fortsätta minska även om den lyckas finna någon slags teologisk mening.⁶ Och Roger Finkes och Rodney Starks *The Churching of America, 1776-1990: Winners and Losers in Our Religious Economy* (”Amerikas kristnande 1776-1990: vinnare och förlorare i vår religionsekonomi”) hävdar den fantastiska tesen att ”religiösa organisationer är starkare i den grad de ålägger sina medlemmar betydande kostnader i form av uppoffringar och även stigma ... Människor tenderar att värdesätta religion beroende på hur kostsam det är att tillhöra – ju mer man måste uppoffra för att förbli i god ställning, ju värdefullare är religionen.”⁷

Och så har vi kanske den äldsta och främsta av alla studier som gjorts av liberalismens långsamma död, Dean Kelleys *Why Conservative Churches Are Growing* (”Varför konservativa kyrkor växer”). Kelley (själv metodist) är ganska rättfram i sina svar. *De konservativa kyrkorna växer därför att de står för något*. Han menar att om människor ska gå med i en församling överhuvudtaget, så beror det på att den representerar en särskild sanning som den också känner. Alltså, människor söker efter en församling som går i kulturens motsatta riktning, en som är tillräckligt arrogant för att tro att det finns sanning och lögn och att den står för sanningen.⁸

Om det inte finns någon sådan sanning, varför gå med? Istället frågar sig Kelley när det gäller liberal protestantism, som redan på 1970-talet blivit bara en del av den medelamerikanska kulturen, varför inte lämna? När de inte hittade tillräckligt med skäl för att stanna fann stora skaror med människor mening med sina liv genom att lämna de stora trossamfundet. Det samma kan sägas idag om många adventister. Nyckelordet för den liberala protestantismen

under 1960-talet var ”relevans”. De försökte vara relevanta för sin kultur. Men det de kom att bevisa var dock att den kortaste vägen till irrelevans är *bara* relevans. När allt kommer omkring, vem behöver mer av det som man kan få i den större omgivande kulturen?

Det ska sägas att det inte är något fel med att vara relevant ur ett bibliskt perspektiv, men att bara vara relevant leder till att man assimileras eller absorberas i den omgivande kulturen. En hälsosam kristendom måste av nödvändighet gå på tvärs mot den omgivande kulturens värderingar och stå för sanningar som den kulturen finner osmakliga. Kanske historiens mest kända motkulturella dokument är Bergspredikan. Dess värdesystem avvek radikalt från omvärldens och de flesta kyrkors värderingar.

När allt det är sagt måste tilläggas att irrelevans inte heller är svaret. Som kristna ska vi stå för sådant som inte bara är sant utan också viktigt för den tid vi lever i. Och här kan adventismen lämna ett bidrag. Adventismen växte sig stark genom att förkunna att den hade ett profetiskt budskap till vår tid. Och det är detta budskap, ompaketerat för 2000-talet, som kommer att ge adventismen styrkan både nu och i framtiden.

Men å andra sidan, om vi upptäcker att adventismen inte har något unikt och värdefullt att erbjuda, låt oss vara uppriktiga: packa ihop tälten och finn något nyttigt att göra med livet. *Adventismen kan inte stå i valet och kvalet mellan att vara kastrerad och att vara meningsfull. Vi kan inte få båda två.*

Adventismens kastrering

Dessa tankar för mig till adventismens kastrering. Modern adventism, var sig vi gillar det eller inte, är fast rotad i Daniels och Uppenbarelsebokens apokalyptiska visioner. När jag ser på dessa bibelböcker ser jag åtminstone tre sätt som vår rörelse kan

kastrera sig själv. Tro mig, vi adventister har redan funnit alla.

Den första är ”odjurspredikan”. Vi har genomlidit tillräckligt av apokalypsen vinklad på det sättet. När jag minns hur jag själv blev adventist, inser jag att jag visste allt om odjuret men inte så mycket om odjurens överman, Herren. Odjuret och tidsprofetiorna har sin plats, men för mycket av även goda ting kan utvecklas till ett odjur. Det är alltför lätt för oss adventisttyper att förvillra oss så i apokalypsens detaljer att vi glömmer *honom* som gör den meningsfull.

Ellen White visar på det centrala när hon skriver att ”Kristus som försoningsoffer för synden är den största sanningen omkring vilken alla andra sanningar samlas. För att rätt förstås och uppskattas måste varje sanning i Guds ord, från Första Moseboken till Uppenbarelseboken, studeras i ljuset som strömmar från korset på Golgota... Guds son upplyft på korset. Detta ska vara grunden för alla predikningar som våra pastorer håller.”⁹

Jag måste erkänna att jag har hållit min del av odjurspredikningar. Men jag lärde mig tidigt att om jag inte uppriktigt kunde grunda mitt budskap i Guds kärlek och Kristus kors så hade jag inte ett kristet budskap. Oavsett hur meningsfullt ämnet var, var det bara en odjurspredikan utan detta avgörande samband.

Men, vilket vi måste lägga märke till, både Kristus kors och Guds kärlek är motkulturer i en värld som bara handlar om ”mig” och ”jag vill ha”. Ändå har jag hört adventistledare i en del av världen förespråka att evangelisationens uppgift är att få människor att anpassa sig till kulturen.

Inte! är mitt svar. Att föra ut evangelium är att få människor missanpassade till en kultur som står dömd inför korset och befunnen för lätt. Missanpassade till en kultur som ser våld och utomäktenskaplig sex som underhållning. Missanpassade till en kultur som betalar hundratals miljoner till fotbollspelare men ger lågstadielärare svältlöner.

Som jag antytt tidigare, även så grundläggande kristna dygder som att älska sina fiender och belöna de ödmjuka är motkulturellt. Det är inte normalt att göra så. *Låt oss erkänna det, kristendomen är en onormal religion. Gud önskar att vi är onormala enligt den här världens mått.*

Men samtidigt som vi tänker på det centrala i Kristus och hans liv, död och uppståndelse, får vi inte undvika det apokalyptiska. Tvärtom, Kristus står i centrum i apokalypsen, i både Daniel och Uppenbarelseboken. I Uppenbarelseboken, exempelvis:

1. Han är den förste och den siste, den som har segrat över döden och håller i nycklarna till döden och dödsriket (Upp. 1:18).
2. I kapitel 1-3 är han församlingens Herre som vandrar mellan lampställen.
3. I kapitel 4 och 5 är han Lammet som har funnits värdig därför att han gett sitt blod för att återlösa människan och han är lejonet av Juda stam.

George R. Knight undervisade före sin pensionering i kyrkohistoria vid adventisternas teologiska seminarium vid Andrews universitet, Berrien Springs, Michigan. Artikeln är ett utdrag ur det första kapitlet i hans senaste bok och publiceras med tillstånd från © Review and Herald Publishing Association. Med ensamrätt.

FOTNOTER:

*Apokalyps/apokalyptisk kommer av den grekiska titeln på Uppenbarelseboken och betyder just uppenbarelse. Översättaren har valt att behålla detta "svåra" ord, eftersom det också är ett teologiskt begrepp som syftar på det centrala i de bibliska profetierna om tidens slut.

** **Författarens tankar om ordet "kastning"**: "Kastning" är inte ett snällt eller fint ord. Ingreppet är inte angenämt vare sig det är fysiskt eller andligt. En del kommer att avsky ord bilden, andra gilla den skarpt, men *ingen kommer att glömma den*. I så fall har jag uppnått den första delen av min avsikt med att skriva boken.

1. Publicerad under titeln "The Missiological Roots of Adventist Higher Education and the Ongoing Tension Between Adventist Mission and Academic Vision" i *Journal of Adventist Education*, april/maj 2008, s. 20-28.
2. George R. Knight: *A Search for Identity: The Development of Seventh-day Adventist Beliefs* (Review and Herald, 2000).

4. I Upp. 6 är han Lammet som öppnar de sju inseglen.
5. I kapitel 12 är han barnet som växte upp till att bli Lammet som besegrar draken genom sitt blod.
6. I kapitel 14 visas han som den som kommer på himlens skyar för att skörda.
7. Och i kapitel 19 är han konungarnas Konung och herrarnas Herre som kommer ridande på en vit häst för att rädda sina efterföljare.

Sammanfattningsvis, låt mig repetera att det första sättet att kastrera adventismens apokalyptiska budskap är genom odjurspredikan – en förkunnelse som misslyckas med att sätta Kristus och Guds kärlek i centrum av varje budskap. Rör vi oss från att fokusera mindre på odjuren i vårt sätt att förstå apokalypsen, måste vi hålla högt i vårt tänkande att sann biblisk förkunnelse inte handlar om evangelium *mot* eller *utan* apokalypsen utan evangelium *och* apokalypsen. Rätt förstådd är apokalypsen evangelium. Men även i evangelium behöver vi en rätt balans. Utan balans får vi odjurspredikan.

3. Kenneth L. Woodward: "Dead End for the Mainline? Religion: The Mightiest Protestants Are running Out of Money, Members, and Meaning" i *Newsweek*, 9 augusti, 1993, s. 46-48.
4. Samma som ovan, s. 48, 47.
5. Thomas C. Reeves: *The Empty Church: The Suicide of Liberal Christianity* (Free Press, 1996).
6. Wade Clark Roof och William McKinney: *American Mainline Religion: It's Changing Shape and Future* (Rutgers University Press, 1987), s. 234-241.
7. Roger Finke och Rodney Stark: *The Churching of America 1776-1990: Winners and Losers in Our Religious Economy* (Rutgers University Press, 1992), s. 238 (artikelförfattarens kursivering).
8. Dean M. Kelley: *Why Conservative Churches Are Growing: A Study in Sociology of Religion* (Harper and Row, 1972).
9. Ellen White: *Gospel Workers* (Review and Herald, 1948), s. 315.